

ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ПОЧ. XXI СТ.

Постановка проблеми. Все очевиднішим сьогодні сповільнення процесу глобалізації економік світу. У свою чергу загострення геополітичних конфліктів лише посилює свій вплив на взаємодію національних економік, що й актуалізує дослідження стану глобалізації світової економіки.

Стислий аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєва увага проблемам глобалізації світової економіки приділена у працях таких дослідників, як Геєць А., Пугачевська К., Ясінська Т., Байрох П., Стігліц Дж., Файгельбаум П., Отор Д. та ін.

Виділення невивчених раніше аспектів загальної проблеми. Часто вітчизняні вчені сприймали глобалізацію економіки як даність, наприклад, Гриценк А. З іншого боку, в роботах, у яких, досліджується стан глобалізації економіки, це робиться або у розрізі кількості заходів, що обмежують торгівлю, або імпортоємності експорту, ігноруючи решту показників, як, наприклад, Пугачевська К. Таким чином, відсутність досліджень глобалізованості капіталу та трудових ресурсів актуалізують дане дослідження глобалізаційних процесів національних економік.

Виклад основного матеріалу дослідження. Період 1989-2008 рр. є загальновизнаною фазою розквіту крайнього циклу глобалізації. І хоча закінчення його пов'язане з глобальною економічною кризою, однак не вона стала точкою розвороту, оскільки обсяги торгівлі тоді швидко відіграли своє падіння.

Натомість, можна виділити три основні етапи деглобалізації:

- Перший відбувався у 2015-2019 рр. і характеризувався торговою війною та міграційною кризою у ЄС, наслідком чого став Брекзит.

- Наступний етап деглобалізації відбувся як наслідок пандемії COVID-19. Однак, навіть настільки глобальна криза не змогла радикально нашкодити глобалізаційним процесам. Динаміка світового ВВП доводить, що пандемія, хоча і сповільнила темпи глобального економічного росту, втім не суттєво [1, с. 13].

- Останній етап знаменується війною в Україні. Особливого значення набула стійкість країн та формування торгових блоків..

Напрямок руху глобалізації економіки можна визначити, розглянувши динаміку основних показників глобалізації: обсягів експорту та імпорту, прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та глобальної міграції країн світу (рис. 2).

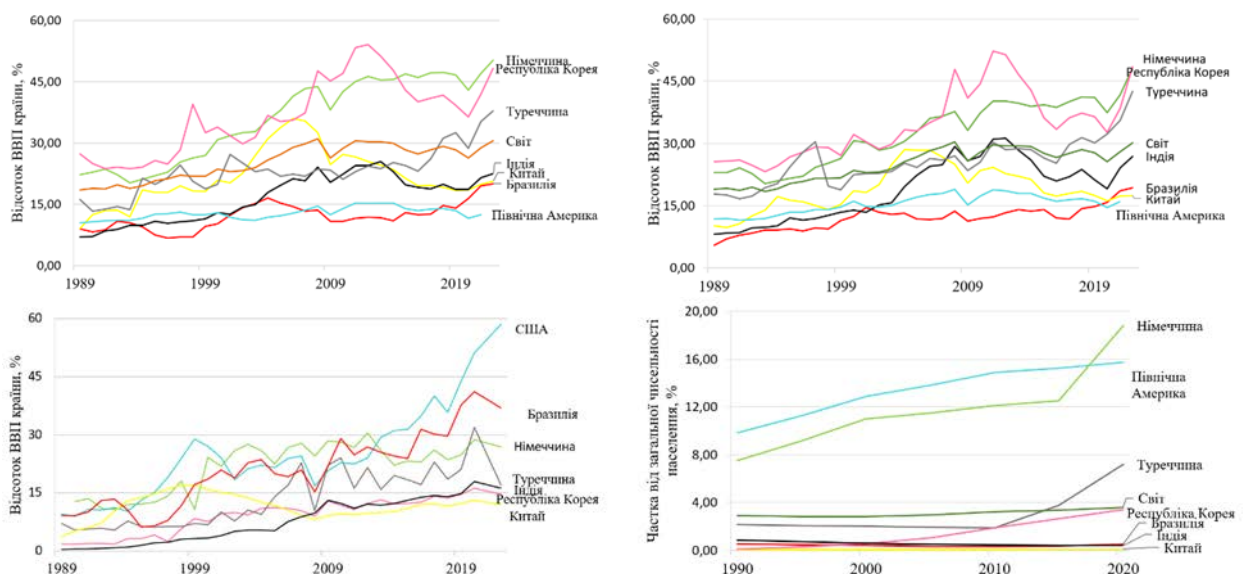

Рис. 2. Показники глобалізації світової економіки

Джерело: Складено автором на основі джерел [2, 3, 4, 5].

Аналіз графіків засвідчує, що, по-перше, світ лише нещодавно наблизився до рівня торгівлі 2008 р. І хоча, показники капіталу та робочої сили свідчать про дещо протилежний стан речей, разом ці тренди вказують на передчасність висновків про деглобалізацію, як нову реальність. Те, що нині відбувається є радше черговим закономірним етапом. Використовуючи інший підхід цей же висновок підтверджує і дослідження соціолога Чейза Данна [6, с. 9-17].

По-друге, навіть певне сповільнення глобалізації не є характерним для усіх країн світу. Республіка Корея, Туреччина, Бразилія, певною мірою Німеччина та решта світу очевидно не підтримують даної тенденції своєю участю, чого не можна сказати про США та Китай. Все більш очевидним стає факт зростання внутрішнього ринку Китаю.

Пугачевська К. та ін. визнає «технічну неоптимальність» політики вільної торгівлі, але разом з тим наголошує на її «прагматичній оптимальності». Адже в умовах вибіркового протекціонізму вільна торгівля залишається єдиним інструментом досягнення максимальної економічної ефективності [7, с. 261].

Стігліц стверджує: «Хоча глобалізація можливо не призвела до зростання економіки, деглобалізація може призвести до її сповільнення» [8, с. 134]. До схожого висновку приходять і Гриценко, який сверджує, що, коли протистояння глобалізації та локалізації досягає апогею існує лише два виходи: знаходження форм руху і розв'язання суперечностей або самознищення суспільства [9, с. 15-16]. Таким чином, єдиним виходом із кризи глобалізації економіки, що склалася є досягнення вільної торгівлі, шляхом забезпечення однакових прав та обов'язків для усіх країн, а також відміною незаконних обмежень на торгівлю.

Висновки. Найближче майбутнє глобалізації вкрай невизначене, але що точно так це те, що минула стрімка взаємна інтеграція національних економік тепер менш популярна ніж колись. І хоча поділ світу на два блоки стає все більш очевидним, країни, за винятком двох США та Китаю – торгових та технологічних суперників, не бажають вступати на шлях деглобалізації.

Література

1. Yasinska T., Naychuk-Khrushch M. The impact of the COVID-19 pandemic on globalization processes in the world economy. *Eastern Europe: economy, business and management*. 2021. No. 4(31). URL: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.31-2> (date of access: 07.09.2023).
2. OECD. FDI stocks (indicator). 2023. URL: <https://doi.org/10.1787/80eca1f9-en> (date of access: 18.08.2023).
3. OECD. Trade in goods and services (indicator). 2023. URL: <https://doi.org/10.1108/itpd-05-2020-0067> (date of access: 18.08.2023).
4. UNCTAD stat. Beyond 20/20 WDS. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> (date of access: 27.09.2023).
5. United Nations Department of Economic and Social Affairs. Population Division. 2020. International Migrant Stock 2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock> (date of access: 27.08.2023).
6. Chase-Dunn, C., et al. Waves of Structural Deglobalization: A World-Systems Perspective. *Social Sciences*. 2023. Vol. 12 no. 5. P. 301, URL: <https://doi:10.3390/socsci12050301> (date of access: 19.08.2023).
7. Pugachevska, K. et al. “Protectionism in conditions of world trade multipolarity”, *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. Vol. 2 no. 49. P. 253–263. URL: <https://doi:10.55643/fcaptop.2.49.2023.3987> (date of access: 04.09.2023).
8. Stiglitz, J.E. The overselling of globalization. *Business Economics*. 2017. Vol. 52 no.3. P. 129–137. URL: <https://doi:10.1057/s11369-017-0047-z> (date of access: 07.09.2023).
9. Grytsenko, A. Economic contradictions of globalization and localization and their modern manifestations. *Ekonomichna teoria*. 2022. No. 4. P. 5–29. URL: <https://doi:10.15407/etet2022.04.005> (date of access: 23.08.2023)